

סימן א' ביסוד וגדר קנין סודר, ובשי' התוס' רי"ד בקידושי סודר

סודר, דהנה הגמ' צדף ו: דנה אי מהני מתנה ע"מ להחזיר, ומסקנת הגמ' דצכולהו קני לזר מאשה לפי שאין אשה נקנית בצליפין.

ובתוס' ד"ה לזר מאשה הקשו, וא"ת צמאי דמו לחליפין, אי משום דחליפין הדרי, הא בצליפין גופייהו אמר צנדרים (מת:): דאי תפיס לה מיתפיס, והתוס' צנדרים שם ד"ה ומאן לימא לן דהך סודרא אי תפיס ליה לא מיתפס, פי' דילמא ודאי אי צעי (המוכר שקונה הסודר), פסיק ליה, ומתנה מעליא היא, ויותר מפורש שם צפי' הרא"ש ד"ה מאן כו', וז"ל, אלא ודאי מנהגא צעלמא הוא מה שנהגו להחזיר הסודר, ואי צעי תפיס ליה, דקני ליה לגמרי, עכ"ל, ומשו"ה פי' התוס' בקידושין ו: ונראה לר"י דלאו חליפין הוא, (-מתנה ע"מ להחזיר), ומדרצנן הוא דלא הוו קידושין, לפי שדרך העולם להחזיר חליפין, והני (מתנה ע"מ להחזיר) כעין חליפין דמו, עכ"ל.

והיינו דאם צקנין סודר לא הייתה קונה הסודר, ומדינא הוא שצריך להחזירו,

בגמ' קידושין ג. אי למעוטי חליפין, וכתב עלה התוס' רי"ד קשיא לי טובא, ואם נתן אדם סודר לאשה, שיש צו שו"פ, אע"פ שנתנו לה צתורת חליפין, אמאי אינה מקודשת, והרי יש כאן שו"פ, וכיון דנקיטא ציה שלש על שלש והיא רשאית לעסקו, אמאי אינה מקודשת, ואע"פ שהיא מחזירתו לו, מדעתה היא מחזירתו, ואם היא רוצה הוא שלה, וגם אם קידשה צמנה, ואח"כ היא מחזירתו לו מרצונה, כלום יש לומר שאינה מקודשת, ונראה לי לומר שאם צוה הסודר לצד נתראה (-נתראה) לו לקדשה, אע"פ שהזכיר שם חליפין מקודשת היא.

ובבואר דעת התוס' רי"ד דאם קידשה צסודר מקודשת, ודלא כמוש"כ רש"י ג: ד"ה לא מקניא, דצטל לה תורת חליפין בקידושין ואפי' צכלי שיש צו שו"פ, אי יהי צ לה צלשון חליפין עד דיהי צ לה צתורת לשון קיחה או קנין או קידושין.

ובמקו"א רצינו לומר דתליא צצמחלוקת הראשונים צצעיקר יסוד וגדר קנין

לחליפין דמי כקנין צסודר, שאינו
אלא אומז זה ומחזירו.

הרי מפורש בדברי רש"י דצקנין סודר אינו
קונה את הסודר, אלא אומז זה
בלבד, וכלשון הפסוק, (רות ד, ז) וזאת לפני
בישראל, וגו' ושלף איש נעלו ונתן לרעהו,
וצתרגום שם, וכדא מנהגא כו' מתנהגין
בישראל, כו', ומקיימין כל מדעם, וטלע גבר
ית נרתיק יד ימיניה, ואושיט ציה קנין
לחצריה, כו'.

והיינו דיסוד קנין סודר הוא מנהג לקיים
כל דבר, מכירה וחליפין, ע"י שלף
נעלו, ומושיט צו קנין לחצרו, ואין הלשון
משמע חליפי שזה צאינו שזה, אלא קנין
גרידא ע"י דמושיט הכלי לחצריה, ויסוד
קנינו הוא מנהג, שצו מקיימין דצרי מכירתן,
(ו-דמיא לסיטומתא) והוא ציאור דצרי רש"י
דאינו אלא אומז צו ומחזירו.

וברש"י נדרים מת: ד"ה אי תפיס לה
מיתפס, כו' דאי צעי מקנה
למישקל צכנפא דסודרא ולמיקניה
למישקליה לדידיה, ליכא מאן דמחי ליה,
עכ"ל, הרי דאינו קונה הסודר, ואינו אלא
אומז צו לקנין, אך סבר רב אשי דלא דמי לקני
ע"מ להקנות, כמו דאמר רב נחמן התם,
משום דאס רואה כן לקנות הסודר ולמישקליה
לדידיה, ליכא מאן דמחי ליה, אין
ציכולת למחות צו, וצ"ח גרס שם דאי צעי
מקנה למישקל צכנפא דסודרא ולמיקניה

שפיר י"ל דמתנה ע"מ להחזיר דמי לחליפין
דהתם נמי עביד צהו קנין ומחזירו, אך כיון
דמעיקר הדין הסודר שלה, ומה דמחזירתו
אינו אלא מנהג, לא דמי למתנה ע"מ
להחזיר, וע"כ דמה דלא מהני קידושין
צמתנה ע"מ להחזיר, לאו משום דדמי צדינא
לקנין סודר, אלא כיון דמשום דמנהג להחזיר
הסודר, נדמה לצנ"א כמתנה ע"מ להחזיר,
ומש"ה מדרבנן לא מהני ע"מ להחזיר
צקידושין, וסודר לא מהני מעיקר הדין דלא
מהני נתינת קנין סודר לקידושין, אס משום
דצטול לה תורת חליפין צקידושין כיון דצפחות
משו"פ לא מקניא נפשה כדפרש"י, ואס
משום דלא דמו לכסף כדאי' צתוס'.

ועב"פ מצואר צתוס' הן הכא והן צנדרים
דצקנין סודר, קונה המוכר הסודר
ומקנה הצפן הנקנה, ומה דמחזירין לסודר
אינו אלא מנהג צעלמא וכדכתב הרא"ש
שם, וכ"ה צתוס' צ"מ מזו. דהו חליפי
אינו שזה צשזה, והיינו דכמו דאיכא
לחליפין דשזה צשזה, כגון מחליף פרה
צחמור, ה"נ איכא חליפין אינו שזה צשזה,
והיינו דמחליף סודר צחמור או צשדה וכיו"צ,
והו חליפי אינו שזה צשזה, וע"כ דקונה
הסודר לגמרי ומחליפו צחפן הנקנה, ואפי'
דלא שו כלל.

האמנם רש"י שם (קידושין ו:) כתב ד"ה
אלא אמר רב אשי, ודאי צכולהו
אמר רבא דקונה, (מתנה ע"מ להחזיר), לצר
מאשה כו', והאי (-מתנה ע"מ להחזיר),